

**IMPROVIZÁCIÓS GYAKORLATOK GYEREKEK ELŐADÁSÁBAN
18 év a Szabolcsi Bence Zeneiskolában**

Az előadás elhangzott az Ezerarcú Zenepedagógia című rendezvényen 2023. március 2-án a Szabolcsi Bence Zeneiskolában.

A Szabolcsi Bence Zeneiskolában 18 éve foglalkozom hivatalosan improvizációs tanítással. Az improvizációs gyakorlat főleg a kisebbek esetében inkább kreatív feladatot jelent. A cél az, hogy az alkotókészség fejlesztése nagyobb súllyal essen a tanítás folyamatába, mint egyébként a zongoraoktatásban szokásos. Az alkotás szervesen beleépül a tanulásba és egy hármas egység jön létre: a zenealkotás, az előadás, illetve a zeneértés egysége. A zeneértés különösen fontos az alapfokú oktatásban, mivel a zenei nyelvben való jártasságot szinte mindenki valamilyen formában el tudja sajátítani, zenei adottságtól függetlenül.

Hogyan néz ki ez a gyakorlatban: már a tanulás legkezdetén helyet adunk az alkotásnak. Tehát egy hanggal kis ritmus vagy két hanggal néhány kis ütem kitalálásával indulunk, majd következik a népdalokhoz egyszerű kíséret szerkesztése, hangközökkel való játék, párhuzamok, ill. egyéb mozgásformák játéka. Ezek segítségével a hangszeren is sokkal magabiztosabban, értő módon mozognak a gyerekek. Biztosabban, mint ahogyha csak darabokat tanulnának, hiszen a gyakorlatban tapasztalják meg a zenei elemek lehetőségeit. Zongorázás előtt megbeszéljük, hogy milyen szempontok szerint játsszanak. A lényeg, hogy a megadott keretek (szempontok) szerint egy folyamatot hozzanak létre. A tanár szerepe segítő, támogató, az értékelése a szempontok betartására szorítkozik. (Kratús, 1991) A gyerekek felszabadultan alkotnak kis rögtönzéseket, hiszen kezdettől hozzá szoknak a zene ilyen jellegű megközelítéséhez.

1 A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Debreceni Tagozatán végeztem zongoratanárként. Azóta zeneiskolában tanítok zongorát és improvizációt. Fő törekvésem az, hogy a zeneiskolai oktatást korszerű tanítássá alakítsam át, a gyerekek zenei fejlesztését harmonikusabbá, perspektivikusabbá tegyem. 1999-ben elkezdtem módszeresen kidolgozni a tananyagot egy új szemlélet szerint, mely komplexen egybeépíti az ismereteket, az improvizációt és a hangszeres készségfejlesztést. Elkészítettem 1-4. osztályig a tanmenetet, hozzá zongorakottákat. Az érdeklődő kollégák számára szerveztem egy ún. Improvizációs Műhelyt, mintegy szemléletformálás, továbbképzés céljából. Úgy gondoltam, pedagógiailag jobban alá kell támasztanom elképzeléseimet, ezért 2012-ben elvégeztem az Eszterházy Károly Főiskola tehetségfejlesztő tanár MA szakát. Az itteni tanulmányaim során megismert, a közoktatásban alkalmazott új módszerek adtak inspirációt arra, hogy keressem a lehetőségét a technikaközpontú, hangszercentrikus zeneoktatásból való kimozdulásnak, és egyéb zenei aktivitást, szélesebb körű képességfejlesztést, ízlésformálást vonjak be a tanításba. 2018-ban sikeresen védtem meg disszertációm az Eszterházy Károly Főiskola Neveléstudományi Doktori Iskolájában. Jelenleg kutatótanárként folytatom tevékenységemet.

Az általam összeállított zongoraiskolában az előadási darabok és technikai gyakorlatok mellett a mindenkori tudásszintnek megfelelő alkotó feladatok is helyet kapnak az anyagba beépítve (Hunyadi: A zeneértés alapjai – Zongoraiskola 1.2.)

A következő kilenc felvételen a kezdőtől a felnőtt tanulókig mutatok be improvizációs gyakorlatokat.

Játék két hanggal:

(Hunyadi Zsuzsanna: A zeneértés alapjai – Zongoraiskola 1. Hamupipőke 1. jelenet)

[Improvizáció két hanggal \(Hunyadi: Zongoraiskola 1. Hamupipőke\) \(0:25\)](#)

A második részlet feladata: fekete billentyűkön néhány hangos motívumok játéka, pedállal.

(Hunyadi Zsuzsanna: A zeneértés alapjai – Zongoraiskola 1. Hamupipőke 2. jelenet)

[Játék feketéken \(Hunyadi: A zeneértés alapjai - Zongoraiskola 1.\) \(1:03\)](#)

A következőn egy ritmusképlettel rögtönöz a tanuló.

(Hunyadi Zsuzsanna: A zeneértés alapjai – Zongoraiskola 1. Hamupipőke 4. jelenet)

[Hamupipőke 4. jelenet, rögtönzés \(1:13\)](#)

A Didergő király című mesekotta egy részlete következik. A kottában az üresen hagyott ütemekbe a tanuló talál ki zenét az adott hangkészlettel.

(Hunyadi Zsuzsanna: A Didergő király A bohóc – egészhangú skála)

[Kreatív mese - kiegészítette Lili \(A didergő király 3. A bohóc\) \(0:51\)](#)

Foglalkozunk az akkordjátékkal is. I. IV. V. fok szerkesztése egy helyzetben a következő mű alapja. A kíséretet adó tanuló fokszám jelzésekről játssza az akkordokat három hangnemet is érintve. Johann Strauss: Anna-polka

Johann Strauss Anna-polka (kíséret játéka fokszámjelzésről) (1:59)

A magasabb osztályos tanulókkal egy kiscsoportos foglalkozás keretében kerül sor zenekari művek elemzésére, ezekből kiválasztunk akkordmeneteket, megfigyeljük őket, azokra improvizálunk. A művekhez kapcsolódó zeneirodalmi vonatkozásokkal is foglalkozunk. Egyes esetekben kis kompozíciókat írunk, megbeszéljük azokat. A tanár szerepe együttműködő, inspiráló jellegű. Figyelmet érdemel, hogy az újabb nyugati pedagógiai irányzatok a gyermekek zenéről való kommunikációját (zeneértés) leginkább a gyermekek zenealkotó tevékenységével kapcsolják össze. (Major, 2008)

A következő részlet Gonda János A rögtönzés világa III. kötetéből való. A Pattern II. című darabot a tanulókkal elemeztük, az akkordokat más szerkesztésbe tettük, a tanulók hozzá dallamokat improvizáltak.

Gonda: A rögtönzés világa 3.kötet Pattern II. improvizált feldolgozása (1:16)

A kíséret játék magas szintje a számozott basszus játék, mely a barokk korban bevett szokás volt. A következő felvételen a tanuló Bach Zongoraversenyének lassú tételében a zenekar szólamát adja elő számozott basszus alapján.

Bach: f-moll Zongoraverseny 2. tétel - kíséret játéka számozott basszusról (2:46)

Következik egy rendkívüli kísérleti produkció. A hangfestés technikájával kóruselőadásokon találkoztam. Úgy döntöttünk, mi is megpróbáljuk. Mivel ritkán vagyunk ennyien együtt, a hangverseny alkalmával került rá sor. Amit most látnak azt nem előzték meg próbák. Minden gyerek egy kis papíron kapott 3-4 hangot, azzal játszott saját belátása szerint. A kis karmester irányította őket, intett, ki mikor lépjen be, illetve hagyja abba a játékot.

Soundpainting zongorákon (1:54)

Végül azt szeretném bemutatni, hogyan tudunk megjeleníteni egy zenekari művet - Mozart Zongoraversenyének lassú tételét - három billentyűs hangszeren az elektronikus hangszínek segítségével.

Mozart: C-dúr Zongoraverseny II. tétel - Kreatív billentyűs kamara2 (6:35)

Irodalom:

Gonda János (1996): A rögtönzés világa III. kötet. Editio Musica, Budapest. Z. 4 111-14 113.

Hunyadi Zsuzsanna (2011): A zeneértés alapjai - Zongoraiskola I. kötet. Aposztróf Kiadó, Budapest.

Hunyadi Zsuzsanna (2008): A didergő király. Rózsavölgyi és Társa, Budapest. RÉT 063.

Kratus, J. (1991): Growing with Improvisation. Music Educators Journal, 78. 4. 36-40.

Major, A. (2008): Appraising composing in secondary-school music lessons. Music Education Research, 10. 2. 307-319